

Terror og frygt

Carsten Bagge Laustsen,
Aarhus Universitet

Filosofisk Forum

Tirsdag den 2/5 2017

Disposition:

- 1) Terror som fænomen
- 2) Terrorens former
- 3) Frygt og terrorens bekæmpelse

Terror som fænomen (I)

Hvad er terror?

- Schmid og Jongman: 109 definitioner
- Svar: Et akademisk, politisk og juridisk begreb

Derfor:

- Førsteordens observation: Studier af terror
- Andenordens observation: Studier af brugen af terrorbegrebet

Terror som fænomen (II): Førsteordensperspektivet (I)

Hoffman's dimensioner:

- 1) Excessiv anvendelse af vold (83%)
- 2) Politisk (65%)
- 3) Frygt (51%)
- 4) Trussel (47%)
- 5) Tilsigtede psykologiske effekter og reaktioner (41%)
- 6) Differentiering mellem (primært) mål og (sekundært) offer
- 7) Målrettet, planlagt, systematisk, organiseret handling (37%)
- 8) Strategi og taktik 32%)
- 9) Ekstrem: uden menneskelige hensyn (30%)
- 10) Søger gennem tvang specifikke følgehændlinger (28%)

Terror som fænomen (III): Førsteordensperspektivet (II)

Kritikken af den statscentrerede definition

- Terror vs. statsterror
(aktør)
- National vs. international
(kontekst)
- Politisk, ideologisk, etnisk
eller religiøs (motiv)
- Terror som mål eller
middel (strategi)

Terror som fænomen (IV): Andenordensperspektivet (I)

Connollys karakteristisk af essentielt omstridte begreber:

- Rummer en vurderende/evaluerende dimension
- Er multidimensionale
- Ukomplette testkriterier
- Uenighed om applikationsradius
- Begreber er indlejrede i sociale praksisser og institutioner
- Politik er – også – kampen om mening

Terror som fænomen (V)

Terror som essentielt omtvistet begreb:

- Frihedskæmper eller terrorist (legitimitet)
- Angreb eller forsvar (tidsdimensionen)
- Terror, terrorist, terrorisme
- Alternative vokabularer (fx krig og kriminalitet)

Terror som fænomen (VI)

Terror	Krig	Kriminalitet
Voldelig	Voldelig	Voldelig
Ikke-stat vs. stat Konstitutionel	Stat vs. stat Politisk	Ikke-stat vs. ikke-stat Privat
Asymmetrisk/ guerilla	Symmetrisk/ kontakt	Asymmetrisk
Regimeforandring	Forsvar/ interessevaretagelse	Private motiver: Berigelse, had...
Illegitim (forbrydelse mod selve det politiske)	Legitim	Illegitim

Ad 2) Terrorens former (I): Mål

	National	Ideologisk	Etnisk	Religiøs	Statsterror
Mål	Selvbestemmelse	Regimeskift	Renhed	Realisere Guds vilje	Knuse opposition
Mål i forhold til primærgruppe	Realisere hjemlandet, mobilisering	Realisere fælles værdier, mobilisering	Styrke "familien"	Bekræfte troen	Sikre privilegier
Forhold i forhold til sekundærgruppe	Bevidstgørelse, inklusion i primærgruppe	Bevidstgørelse, inklusion i primærgruppe	Bevidstgørelse, broderskab i skyld	Vækkelse	Pacificering
Eksempler	ETA, IRA, PLO	RAF, De røde brigader	Arkans tigere, Hutuers drab på tutsier	Al-Queda, Aum Shinrikyo,	Stalin, Pinochets regime, Gadaffi

Terrorens former (II)

Den ideologiske terror: RAF som eksempel

Baggrund: Den kolde krig,
Ungdomsoprøret, radikale studenter

Innovation: Samtidskritik og
historiebevidsthed; koblingsstrategi:
kritik af kapitalisme, imperialisme og
nazisme; PR, den militære analogi

Succes: Svigtende konjunktur,
manglende masseopbakning,
manglende positivt projekt,
implodering

Terrorens former (III)

Den nationale terror: PFLP/PLO som eksempel

Baggrund: Problemet Israel, antiamerikanisme.

Innovation: El-AL fly 1968, München 1972; Overalt, når-som-helst; Netværksamfundet; Medieevent

Succes: Massiv folkelig opbakning, mestring af det internationale og medierne

Terrorens former (IV)

Den religiøse terror: Al-Queda som eksempel

Baggrund: Afghanistan;
Anti-amerikanisme, Identitetssøgen

Innovation: Dommedagsterror;
Legitimitet: det kosmiske, politiske og personlige; Paraplyorganisation;
Værdiledelse.

Succes: Fra konservatisme til fundamentalisme - sikkerhedsliggørelse;
Genfortryllelsen af verden, Vores reaktion

Terrorens former (V):

Terror i 10'erne – nye udfordringer

- De ensomme ulve
- "Gør-det-selv-terrorisme"
- Katastrofisk terror:
Terroren som mål
- Ideosynkrasi
- Terrororganisationers
stats- og
samfundsopbyggende
funktion
- "Krigsturisme"

Ad 3) Terrorens bekæmpelse (I)

Hvorfor frygter vi terror?

- Trusler mod liv og helbred
- Manglende viden
- Usikkerhed
- Manglende mulighed for handling
- Grænseoverskridende
- Terroren som en Alien: dematerialisering, detemporalisering, deterritorialisering

Og hvorfor i forskellig grad?

- Grad af risikoaversion
- Grad af worst case-bevidsthed

Terrorens bekæmpelse (II)

Angst vs. frygt – individualpsykologisk set

	Frygt	Angst
Objektet	Objektet givet	Objektet ikke givet
Grad af realitet	Objektivt givet/"rationel"	Subjektivt givet/"irrationel"
Som psykisk lidelse	Neurotisk	Psykotisk
Symptom	Metaforisk	Metonymisk
Subjekt/objekt relation	Projektion	Introjektion
Grad af socialitet	Primært social	Primært asocial

Terrorens bekæmpelse (III)

Terrorens effekt: Frygtens fænomenologi

- Karakter: Politisk/symbolsk vs. Katastrofisk terror
- Frekvens: Forgrundskatastrofer vs. Baggrundskatastrofere
- Væsen: Potentialitet
- Omgangen med sandsynlighed
- Hverdagen melder sig
- Kynisme

Terroren som potentialitet:

- Det mulige
- Det kommende
- Det stokastiske
- Det ideosynkratiske

Terrorens bekæmpelse (IV)

To pointer om angst og frygt

Muligheden for objektivisering

- Terror: Fra frygt til angst
- Terrorbekæmpelse: Fra angst til frygt

Objektiv vs. subjektiv sikkerhed

- Den rationelle: objektiv og subjektiv sikkerhed/usikkerhed (statistisk)
- Den paranoide: objektiv, men ikke subjektiv sikkerhed (katastrofisk)
- Den frygtesløse: subjektiv, men ikke objektiv sikkerhed (dumdristigt)

Terrorens bekæmpelse (V)

	Objektiv sikker	Objektiv usikker
Subjektiv sikker	Rationalitet	Dumdristighed
Subjektiv usikker	Paranoia	Rationalitet

Terrorens bekæmpelse (VI)

	Objektiv sikker	Objektiv usikker
Subjektiv sikker	Island?	Danmark før Omar El-Hussein?
Subjektiv usikker	Danmark efter Omar El-Hussein?	Israel?

Terrorens bekæmpelse (VII)

Terrorbekæmpelse som sikkerhedspolitik

- Katastrofe
- Nultolerance
- Prevention
- Risikoprofiler
- Postpolitik

Terrorbekæmpelse som normalpolitik

- Fare
- Tolerancetærskel
- Kompensation
- Handlinger
- Politik

Terrorens bekæmpelse (VIII)

Katastrofetænkningens aporier:

- Hvis katastrofen afværges kan dens katastrofiske karakter ikke bevises
- Forhindrede katastrofer bliver til potentielle ulykker
- Katastrofen som hinsides erkendelse (ex atombomben)
- Det umulige tilbageskrives som muligt

- Jacques Derrida (1984): "No Apocalypse, Not Now (Full Speed Ahead, Seven Missiles, Seven Missives", *Diacritics*, Vol. 14, No. 2, pp. 20-31.

Terrorens bekæmpelse (IX)

Terrorbekæmpelsens dilemmaer

- Åbenhed vs. sikkerhed
- Retssikkerhed vs. sikkerhed
- Frihed vs. sikkerhed
- Viden vs. resolut handling
- Forebyggelse vs. culpabilitet
- Effektivitet vs. fejl

Terrorens bekæmpelse (X)

Terrorbekæmpelsens faldgruber:

- Den permanente undtagelsestilstand
- Målet som helliger midlerne
- Afpolitisering
- Frygtkultur og forskansning
- Kriminalisering af politisk aktivisme og dissens

